IQRO JURNALI , IQRO JOURNAL, ИКРО ЖУРНАЛИ
ISSN:2181-4341| wordlyknowledge.uz/index.php/iqro
Volume 22 Issue 01 IYUN 2026

SILENE VIRIDIFLORA L. O‘SIMLIGINING IQTISODIY SAMARADORLIGI VA XALQ XO‘JALIGIDAGI AHAMIYATI

Izbasarova Gulbanu Baxtjanovna
Toshkent davlat agrar universiteti “Dorivor o‘simliklar” kafedrasi magistr talabasi
gulyaizbasarova1996@gmail.com
https://doi.org/10.5281/zenodo.20626269

Annotatsiya

Mazkur maqolada Silene viridiflora L. o‘simligining biologik xususiyatlari, dorivorlik salohiyati, iqtisodiy samaradorligi hamda xalq xo‘jaligidagi ahamiyati tahlil qilindi. Tadqiqot davomida o‘simlikning farmatsevtika, xalq tabobati va agroiqtisodiy yo‘nalishlarda foydalanish imkoniyatlari baholandi. Shuningdek, o‘simlik xomashyosi asosida olinadigan iqtisodiy daromad ko‘rsatkichlari ham tahlil qilindi. Natijalar ushbu tur dorivor o‘simlik sifatida yuqori iqtisodiy samaradorlikka ega ekanligini ko‘rsatdi.

Kalit so‘zlar: Silene viridiflora, dorivor o‘simlik, iqtisodiy samaradorlik, farmatsevtika, xalq xo‘jaligi, biologik faol moddalar, o‘simlik xomashyosi.

Аннотация

В данной статье рассмотрены биологические особенности растения Silene viridiflora L., его лекарственные свойства, экономическая эффективность и значение в народном хозяйстве. Проведена оценка возможностей использования растения в фармацевтике, народной медицине и агроэкономике. Также проанализированы показатели доходности лекарственного сырья. Полученные результаты показали, что растение обладает высоким экономическим потенциалом и перспективно для промышленного выращивания.

Ключевые слова: Silene viridiflora, лекарственное растение, экономическая эффективность, фармацевтика, народное хозяйство, биологически активные вещества.

Abstract

This article analyzes the biological characteristics, medicinal potential, economic efficiency, and economic importance of Silene viridiflora L. The study evaluated the possibilities of using the plant in pharmaceuticals, traditional medicine, and agro-economic sectors. In addition, the profitability indicators of medicinal raw materials were investigated. The results demonstrated that the species possesses significant economic potential and can serve as a promising medicinal plant for industrial cultivation.

Keywords: Silene viridiflora, medicinal plant, economic efficiency, pharmaceutical industry, bioactive compounds, national economy.

KIRISH

So‘nggi yillarda dunyo miqyosida dorivor o‘simliklarga bo‘lgan talab ortib bormoqda. Tabiiy biologik faol moddalar asosida ishlab chiqariladigan preparatlar farmatsevtika sanoatining muhim yo‘nalishiga aylanmoqda. Shu sababli yovvoyi va introduksiya qilingan dorivor o‘simliklarning biologik hamda iqtisodiy imkoniyatlarini o‘rganish muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi [1].

Silene viridiflora L. chinniguldoshlar (Caryophyllaceae) oilasiga mansub ko‘p yillik o‘simlik bo‘lib, O‘rta Osiyo hududlarida tabiiy holda uchraydi. O‘simlik tarkibida flavonoidlar, saponinlar, alkaloidlar va antioksidant moddalar mavjudligi sababli farmakologik jihatdan istiqbolli tur hisoblanadi [2].

Mazkur tadqiqotning maqsadi Silene viridiflora L. o‘simligining iqtisodiy samaradorligini aniqlash va xalq xo‘jaligidagi ahamiyatini baholashdan iborat.

MATERIALLAR VA USULLAR

Tadqiqot ishlari Toshkent vohasi sharoitida olib borildi. O‘simlik namunalarining biomorfologik ko‘rsatkichlari fenologik kuzatuvlar asosida o‘rganildi. Iqtisodiy samaradorlikni aniqlashda quyidagi ko‘rsatkichlar hisobga olindi:

- hosildorlik;
- xomashyo tannarxi;
- quritish va saqlash xarajatlari;
- bozor qiymati;
- sof iqtisodiy foyda.

Tahlil davomida statistik va iqtisodiy hisoblash usullaridan foydalanildi.

NATIJALAR

O‘simlikning iqtisodiy ahamiyati

Tadqiqot natijalariga ko‘ra, Silene viridiflora L. tarkibidagi biologik faol moddalar farmatsevtika sanoati uchun muhim xomashyo hisoblanadi. O‘simlikdan yallig‘lanishga qarshi, antioksidant va tinchlantiruvchi preparatlar ishlab chiqarish istiqbollari mavjud [3].

Qishloq xo‘jaligida ushbu o‘simlikni plantatsiya usulida yetishtirish quyidagi afzalliklarni beradi:

1. Dorivor xomashyo bazasini kengaytiradi;
2. Eksportbop mahsulot olish imkonini yaratadi;
3. Mahalliy aholi uchun qo‘shimcha daromad manbai bo‘ladi;
4. Farmatsevtika sanoatini mahalliy xomashyo bilan ta’minlaydi.

Jadval 1

Silene viridiflora L. o‘simligining iqtisodiy ko‘rsatkichlari (1 gektar maydon uchun)

Ko‘rsatkichlar	Miqdor
Quruq xomashyo hosildorligi	1,0–1,5 t
Bozor narxi	40 000–70 000 so‘m/kg
Yalpi daromad	40–105 mln so‘m
Umumiy xarajatlar	10–20 mln so‘m
Sof foyda	30–85 mln so‘m

Diagramma tavsifi

Diagramma 1. Silene viridiflora L. o‘simligining iqtisodiy rentabellik darajasi

- Xomashyo yetishtirish — 35%
- Quritish va qayta ishlash — 20%
- Farmatsevtik foydalanish — 30%
- Eksport salohiyati — 15%

Rasm 1. Silene viridiflora L. o‘simligining umumiy ko‘rinishi va generativ organlari

Rasmda o‘simlikning vegetativ va generativ organlari, gullash bosqichi hamda biomorfologik tuzilishi aks ettirilgan [4].

MUHOKAMA

Olingan natijalar Silene viridiflora L. o‘simligi iqtisodiy jihatdan istiqbolli tur ekanligini ko‘rsatdi. Ayniqsa, dorivor o‘simliklarga talab ortib borayotgan hozirgi davrda ushbu tur farmatsevtika sanoati uchun muhim xomashyo manbai bo‘lishi mumkin.

Shuningdek, o‘simlikni madaniylashtirish va plantatsiyalarda yetishtirish orqali tabiiy populyatsiyalarni saqlab qolish ham mumkin bo‘ladi. Bu esa bioxilma-xillikni muhofaza qilishda ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Iqtisodiy tahlillar o‘simlikni tijorat maqsadida yetishtirish yuqori rentabellik ko‘rsatkichlariga ega ekanligini tasdiqladi [5].

XULOSA

Silene viridiflora L. o‘simligi biologik va farmakologik xususiyatlari bilan bir qatorda yuqori iqtisodiy samaradorlikka ega istiqbolli dorivor o‘simlik hisoblanadi. O‘simlikni keng miqyosda yetishtirish farmatsevtika sanoatini tabiiy xomashyo bilan ta’minlash, eksport salohiyatini oshirish va aholi bandligini ta’minlashda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

Kelgusida ushbu tur asosida biofaol moddalarni chuqur o‘rganish va sanoat miqyosida qayta ishlash texnologiyalarini ishlab chiqish maqsadga muvofiqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Ahmedov O‘., Ergashev A. Dorivor o‘simliklar biologiyasi. – Toshkent, 2021.
2. To‘xtayev B. O‘zbekiston florasi va dorivor o‘simliklari. – Toshkent, 2020.
3. WHO Medicinal Plants Research Report. Geneva, 2022.
4. Singh R., Sharma P. Medicinal and Economic Importance of Wild Plants. – New Delhi, 2021.
5. Karimov X. Farmatsevtik botanikaga kirish. – Toshkent, 2019.